

Kansainvälisiä esimerkkejä ikäystävällisyyden kehittämisestä

Ikkuna-työpajat Tampereella, Turussa, Vantaalla ja Lahdessa
Anna Strandell

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

YMPÄRISTÖ

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Esteettömyys

- Reunat, esteet, pinnoitteet, leveys, kaltevuus, valaistus, kaiteet, istuimet, kyltit, opastus, työmaat
- Esteettömyysauditoinnit

Käveltävyys

- Kävelyverkosto
- Palvelut ja kohteet lähellä
- Ympäristön laatutekijät (istutukset, mikroilmasto, viihtyisyys, ääniympäristö, virikkeet jne.)
- Häiriötekijöiden minimointi (melu, saasteet, roskat, levottomuus, vilkas liikenne)
- Talvikunnossapito
- Dementiaystävällisyys
- Käveltävyysarvioinnit

Viher- ja ulkoilualueet

- Viheralueiden läheisyys
- Kävelyreitit joilla riittävästi levähdyspaikkoja ja wc:itä
- Inklusiiviset puistot, reitit, uimapaikat, kohtaamispaikat jne.
- Dementiapuistot

Penkit

- Penkkien määrä, laatu ja sijoittelu

WC-palvelut

- Ilmaiset, esteettömät WC-palvelut
- Opastus ja kartta

Palveluiden saavutettavuus

- Palveluiden saavutettavuuteen liittyvien esteiden kartoitus ja kehittäminen
- Yhteistyö kaupallisia palveluita tarjoavien yritysten kanssa

Aktiviteetit ja sosiaaliset kontaktit

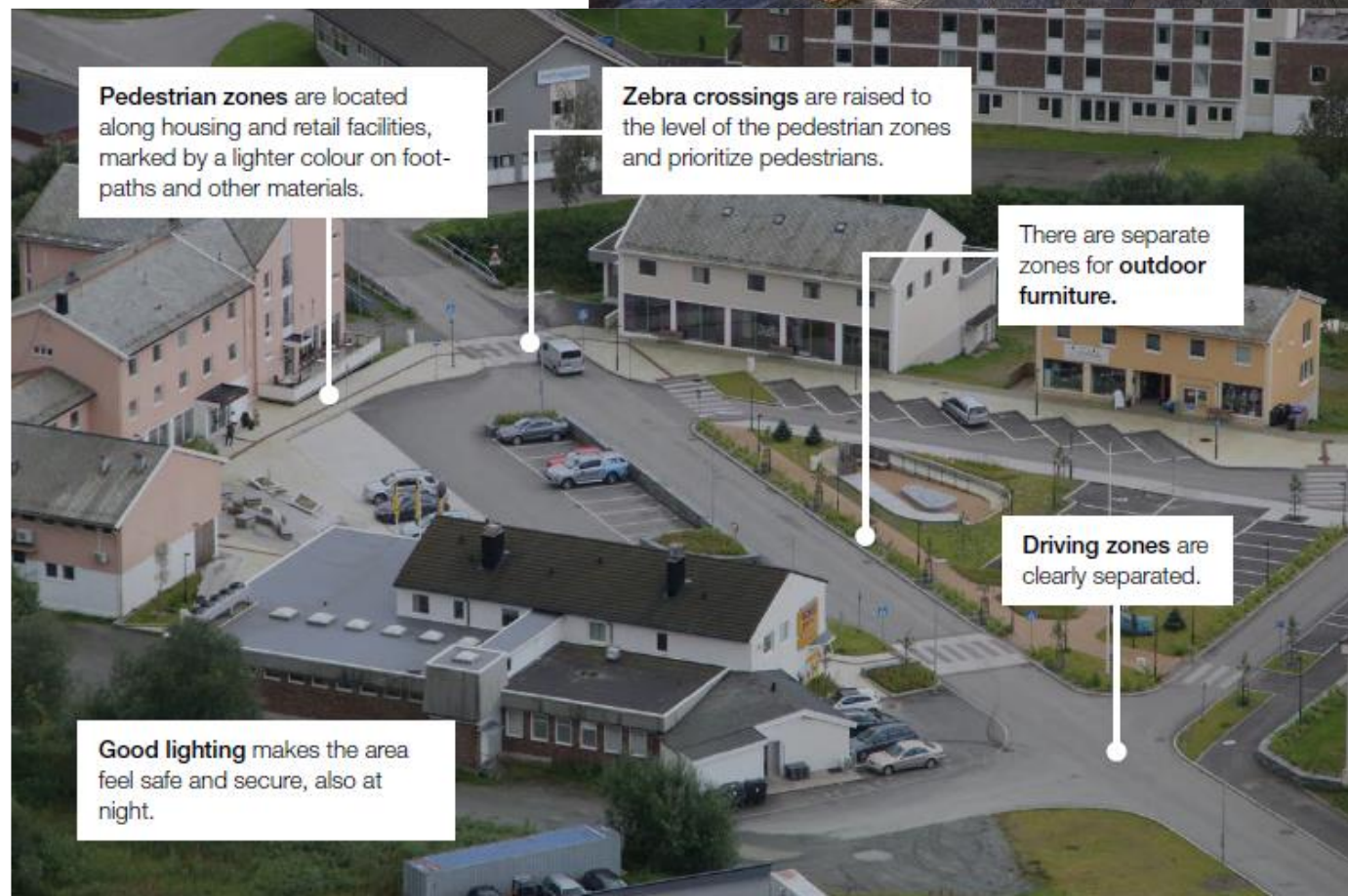
- Syyt lähteä kotoa liikkeelle (tapahtumat, viljelymahdollisuudet, harrastukset, kokoontumiset jne.)
- Sosiaalisen kanssakäymisen edistäminen kaupunkisuunnittelussa ja -muotoilussa
- Sukupolvien kohtaaminen

Universal design

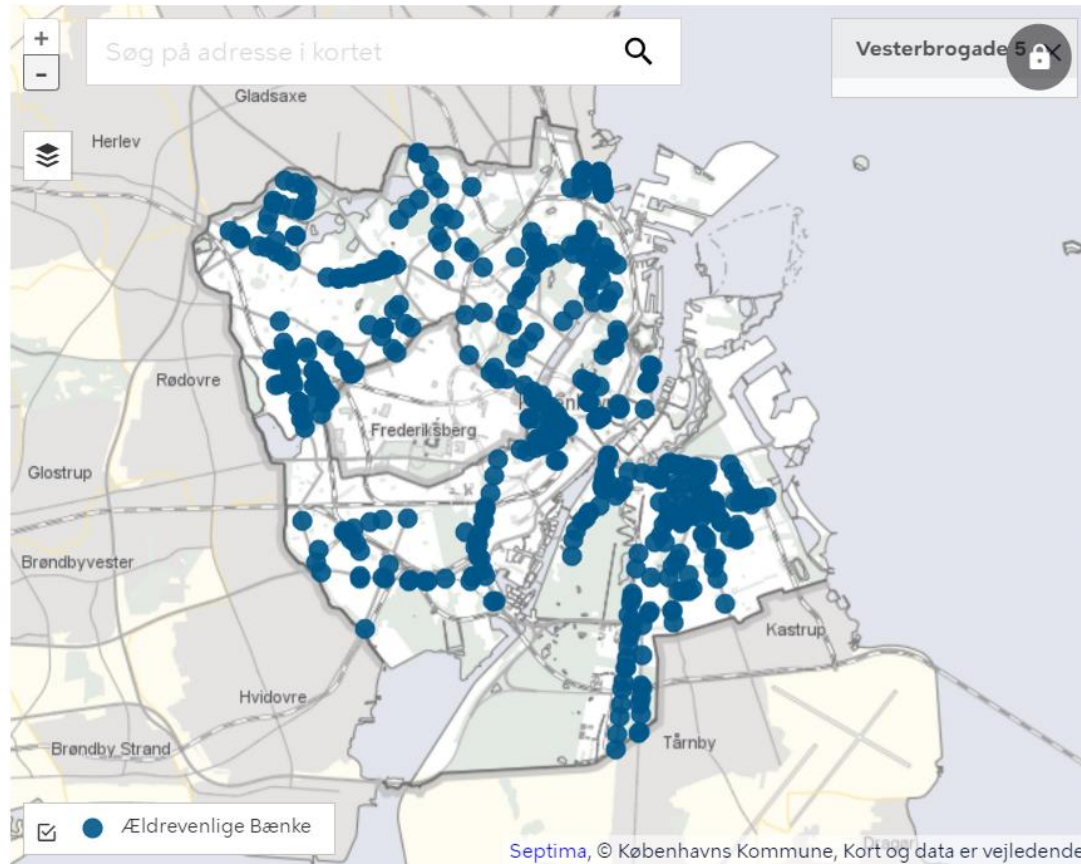
- Alueet, sisäänkäynnit ja tilat jotka soveltuvat kaikille
- Moniarvoinen muotoilu, eri ikäiset voivat käyttää samaa tilaa eri tavoin

Ikäystävällinen kuntakeskus Glomfjord, Norja

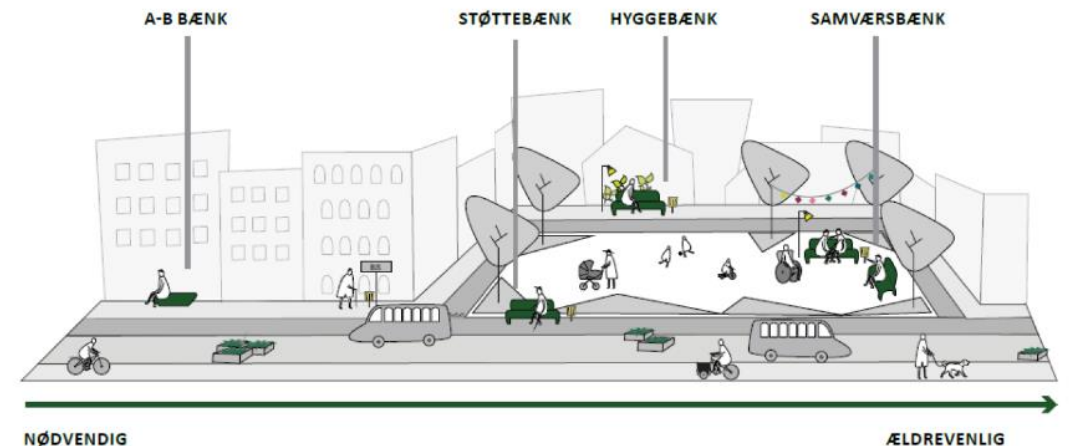
- Liikenneympyrä ja parkkipaikka muutettiin houkuttelevaksi keskusaukioksi
- Palvelut lähellä toisiaan kävelyalueen ympärillä
- Esteetön ja inklusiivinen
- Selkeästi erotetut ajoväylät
- Väreillä ja pinnoitteilla erotetut kävelyalueet
- Korotetut seepra-suojatiet
- Viher- ja oleskelualue
- Hyvä valaistus
- Jäävapaa alue

Ikäystävälliset penkit Kööpenhamina, Tanska

- 500 uutta ikäystävällistä penkkiä, sijainnit karttapalvelussa
- Työkalu penkkien ja niiden ympäristön suunnitteluun sekä ikääntyneiden tarpeiden huomioimiseen
 - Esim. pinnoitteet, valaistus, muotoilu, suoja, aktiviteetit, ääniympäristö, estetiikka
 - Penkkityypit: AB-penkki, tukipenkki, mukavuuspenkki, keskustelupenkki

"Take a seat" campaign, UK

- Kannustaa paikallisia yrittäjiä ja kunnan toimipisteitä tarjoamaan levähdyspaikkoja ikääntyneille, ilman ostopakkoa
- Osallistuvat yritykset saavat "We are Age Friendly" –ikkunatarran

Yhteistyö yritysten kanssa, Irlanti

- Yrityksille on tarjolla ikäystävällisyyskoulutusta
- Yrityksiä pyritään sitouttamaan tekemään kolme helppoa muutosta tarjotakseen paremmin palveluita ikääntyneille asiakkaille, esim. levähdyspenkkien ja wc-tilojen tarjoaminen, juomaveden tai kahvin ja teen tarjoaminen, palveluita tulee tarjota myös muulla tavoin kuin vain digitaalisesti

Ikäystävälliset ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet, Norja

- Universaalisti suunnitellut puistot, retkeilyreitit, uimapaikat jne.
- Ikääntyneelle ulkoilu voi olla kiinni pienistä asioista, kuten tiedosta että reitillä on penkki levähtämiseen ja wc tarpeen vaatiessa
- Sosiaaliset kontaktit ja kohtaamispaikat houkuttelevat aktiiviseen liikkumiseen ja ulkoiluun
- Katetut penkit ja levähdyspaikat helpottavat ulkoilua huonolla säällä ja talvella
- Aktiivipenkeillä voi harrastaa fyysistä aktiviteettia kuten polkea polkimia

Active and Social At All Ages,
Universally designed and age-
friendly outdoor areas and
meeting places (2024), Norja

Sosiaalisten kontaktien edistäminen

Juttelupenkit

Göteborg, Ruotsi

"Istu tähän jos olisi mukava jutella jonkun kanssa" Penkki ehdottaa myös jutusteluaiheita, esim. "Etsikää kolme asiaa jotka yhdistävät teitä."

Olemassa olevien reittien hyödyntäminen ja sisäänkäyntien suuntaaminen

Damme-Askeby, Tanska
(dominique + serena)

Uusi kohtaamispaikka toteutettiin kulkuväylän ja ruokakaupan sisäänkäynnin yhteyteen. Aiemmin alue oli parkkipaikkana, jota siirrettiin marketin taakse.

Age-Inclusive Public Space (2020),
dominique + serena, Tanska

Kohtaamispaikat kävely- ja ulkoilureittien varrella

Norja

Vähemmistöystävälliset tilat

Manchester 'Pride in Ageing': Pocket Park – turvallinen kohtaamispaikka ikääntyneille LGBTQ+ ihmisille

Monen sukupolven talot

Saksa:

Mehrgenerationenhäuser – monensukupolven talot yhdistävät mm. lasten päivähoitoa, nuorisotiloja, ikääntyneiden yhteisökeskuksia ja harrastetoimintaa. Yhteinen olohuone kaikille.

New York: Seniorikeskukset ja päivätoimintakeskukset eri etnisten ryhmien ikääntyneille

LIIKENNE

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Kävely

- Ympäristön käveltävyys (ympäristö-teemassa)
- Hitaan kävelyn huomioiminen liikenteessä, esim. riittävän pitkät liikennevalot kadun ylitykseen
- Kävelyryhmät

Joukkoliikenne

- Pysäkkien saavutettavuus ja esteettömyys, katokset, hissien nopea korjaaminen asemilla
- Sopivat linjat ja riittävät vuorovälit, palvelulinjat ja kutsuliikenne ikääntyneiden tarpeisiin
- Liikennevälineiden esteettömyys, ikääntyneille omat istumapaikat joita kunnioitetaan
- Liikenneinformaation helppo saatavuus
- Turvallinen ja sujuva matkustaminen, ikäystävällisyys- ja dementiakoulutus kuljettajille, aikataulujen väljentäminen tarvittaessa (esim. rauhallinen ajotapa, huomioiminen tullessa ja poistuttaessa)
- Kulkuvälineiden sujuva vaihto (esim. liityntäpysäköinti)
- Ilmaiset tai edulliset liput ikääntyneille ja lipun ostamisen helppous
- Joukkoliikennekaveri auttaa liikkumaan joukkoliikenteellä

Pyöräily

- Pyöräilyverkosto ja sen kytkeytyneisyys, suorat nopeat pyöräilyreitit
- Pyörätelineet ja pyörien pysäköintipaikat
- Pyöräilykoulutusta ikääntyneille

Autoilu

- Ikäystävälliset, normaalia tilavammat parkkipaikat palvelujen yhteydessä lähellä ovea
- Liityntäpysäköinti
- Saattoliikenteen pysähtymispaikat
- Kimppakyytipalvelut (kuskien ja kyydintarvitsijoiden kohtaaminen)

Liikenneturvallisuus

- Eri kulkumuotojen erotetut väylät, esimerkiksi skuutit ja pyörät selkeästi erotettu kävelystä ja autoväylistä
- Nopean mikroliikkumisen, kuten skuuttien rajoitukset
- Liikennevalojen lisääminen, riittävä ylitysaika, äänet
- Selkeästi merkityt ja valaistut suojatiet
- Kampanjat liikennekäyttäytymisen parantamiseksi

Kuskien ikäystävällisyyskoulutus, Isle of Wight, UK

- Ikäystävällisyyskoulutus pakollinen kaikille joukkoliikenteen kuljettajille
- ”Ikäpuvun” avulla simuloidaan fyysisen liikkumisen haasteita liikennevälineissä
- Kuskit huomioivat ja auttavat ikääntyneitä aiempaa paremmin
- Tarvittaessa väljennetään aikatauluja

Kutsuliikennemallit, Norja

- Norjassa paljon esimerkkejä erilaisista ikääntyneille suunnatuista kutsuliikennepalveluista
- Kuskilta saa myös apua
- Ikääntyneille edullisia tai ilmaisia
- Sopivat myös maaseutualueille joissa ei säännöllistä joukkoliikennettä

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Pyöräilykoulutus, Manchester, UK

Sähköpyörälainaamo- pilotit ikääntyneille ja vammaisille, US

- Ilmaiset sähköpyörät ryhmäajeluihin sekä henkilökohtaiseen virkistykseen ja liikkuvuuden parantamiseen
- Kokeilun tulosten mukaan sähköpyörillä on merkittävä potentiaali lisätä ikääntyneiden pyöräilyä ja edistää aktiivista elämäntapaa

ASUMINEN

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Asuntotarjonta ja uudet asumisen mallit

- Aiempaa tiiviimpi yhdyskuntarakenne, uuden asuntokannan sijoittaminen lähelle palveluita niin että mahdollistaa paikallaan ikääntymisen
- Yhteisöllisemmät asumisratkaisut
 - Yhteisöasuminen (co-housing)
 - Sukupolvien välinen asuminen
 - Päiväkodin ja ikääntyneiden asumisyksikön yhteiset aktiviteetit
 - Yhteistilat (oleskelutila, työpajatila, juhlatila, vuokratila vieraiden yöpymistä varten jne.)
- Esteettömät asunnot, hissiavustukset ja tuet esteettömyysremontteihin
- Kohtuuhintainen ja energiatehokas asuminen, jossa ylläpitokustannukset alhaiset, tukea energiaremontteihin
- Vähemmistöt huomioon asumisratkaisuissa, esim. etniset vähemmistöt ja LGBTQ-ystävällinen asuminen
- Ikääntyneiden asumistarpeiden selvitys ja uudistuotannon suunnittelu yhdessä ikääntyneiden kanssa

Tietoisuuden parantaminen

- Edistetään tietoisuutta ja tiedon saatavuutta eri asumisvaihtoehtoista, esteettömyys- ja energiaremonteista sekä erilaisista tukimuodoista
- Tuetaan ikääntyneitä ennakoimaan asumisratkaisuja ajoissa
- Asumisen neuvontayksikkö ikääntyneille, yhden luukun malli
- Asumiskustannusten hallinta ja ilmastotavoitteiden tukeminen
 - Jaetaan ikääntyneille tietoa ja tukea miten selvittää nousevista energia- ja asumiskustannuksista
 - Kannustetaan tarvittaessa muuttoon pienempään ja/tai uudempaan asuntoon

Ikääntyneiden yhteisölliset asumisratkaisut, Norja

Helgetun, Bergen

- Aukkailla ja päiväkodilla yhteisiä tiloja
- Aukkaat voivat osallistua päiväkodin aktiviteetteihin tai työskennellä kehitysvammaisten yksikössä
- Tavoitteena turvallinen ja yhteisöllinen asuinpaikka, jossa ikääntyä ja samalla osallistua ja auttaa muita yhteisössä

Vålandstun, Stavanger

- Senioriasumisen hanke, jossa korkealaatuista arkkitehtuuria, kohtaamispaikkoja sisällä ja ulkona
- Public-private-yhteistyö
- Kansallinen senioriasumisen mallihanke

OSALLISTUMINEN

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

- Ikääntyneiden neuvoo antavat ryhmät, valtuustot tms. osana kaupungin organisaatiota
- Osallistuvat kaikkiin päätöksiin, jotka tärkeitä ikääntyneiden kannalta, kuten palvelut, kaupunkisuunnittelu ja esteettömyys
- Varmistetaan että osallistumistilaisuudet ovat avoimia ja saavutettavia kaikille ikäryhmille (sijainti, ajankohta, kustannukset jne.)
- Ikääntyneille suunnatut kyselyt, asukaskävelyt jne.
- Tarjotaan asukasryhmille mikrorahoitusta paikallistoimintaan
- Laaditaan aktiivisen ikääntymisen hyvinvointistrategia keskeisten sidosryhmien ja palveluntarjoajien kanssa
- Perinteistä osallistumista tulisi kehittää enemmän yhteistuotannon ja liittolaisuuden suuntaan

Vähemmistöt ja haavoittuvat ryhmät

- Kiinnitetään erityistä huomiota yksinäisiin ja eristäytyneisiin ihmisiin ja heidän osallistumisen edistämiseen
- Erilaisten vähemmistöryhmien huomioiminen osallistumisessa, esim. etniset ryhmät ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt

Digitaalinen osallisuus

- Digitaalisen syrjäytymisen ehkäisy
 - Ohjeita ja opastusta digitaalisten palvelujen käyttöön
 - Iso-Britanniassa, Ruotsissa ja Norjassa ohjelmat, joissa sitoutetaan nuoria vapaaehtoisiksi auttamaan ikääntyneitä digitaalisten laitteiden ja palveluiden kanssa
- Internetyhteyksien tarjonta mm. tuetussa asuntokannassa, jossa asuu paljon ikääntyneitä
- Digitaaliset innovaatiot esim. sosiaalisen eristäytyneisyyden vähentämisessä, taiteen nauttimisessa jne.
- Myös ei-digitaaliset osallistumismahdollisuudet

Kiitos!

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute